

На данашњи дан 323. п. н. е. - Умро је Александар Велики, највећи војсковођа античког света. Био је ученик атинског филозофа Аристотела, којег је у престоницу грчке државе Македоније Пелу довео Александров отац краљ Филип II, а на престо је дошао у 20. години, кад је 336. пре н.е. убијен Филип II. Довршио је покораване грчких држава и 334. пре н.е. повео је с 30 хиљада пешака и 5.000 коњаника рат против Персије. Освојио је Малу Азију, Сирију, Египат и Персију и стигао до реке Инд. У престоници Вавилон, по повратку из Индије, изненада је умро у 33. години. Користио је садејство коњице и пешадије и први је у историји ратне вештине увео систематски рад штаба. На војне походе увек је водио и екипу научника и истраживача разних врста, стога није био само освајач већ и носилац ширена хеленске културе. Вековима касније на територијама које је он освојио биле су видљиве тековине грчке културе и цивилизације.

Данас је субота, 13. јун 2026.

1811. - Рођен је руски књижевни критичар и филозоф Висарион Григорјевич Белински, оснивач руске реалистичке естетике. Формулисао је теоријску основу новог правца у руској књижевности названог "натурална школа". Настојећи да критициствори филозофску основу, проучавао је немачку филозофију. Написао је критичка тумачења дела Александра Пушкина, Михаила Љермонтова и Николаја Гогоља, а његово "Писмо Гогољу" образац је прецизности и оштрине критичке мисли. Дела: "О руској повести и о повестима Гогоља", "Књижевне маштарије", "Јунакнаших дана", "Песме М. Љермонтова", "Деоба поезије на родове и видове", "Реч о критици", "Путовања Чичикова или Мртве душе", "И. А. Крилов", "Дела Александра Пушкина".

1839. - Српски књаз Милош Обреновић абдицирао је у корист сина Михаила и напустио Србију, због сукоба са старешинама који су захтевали учешће у централној власти, под маском законитости. Под притиском Милетине буне, 3. фебруара 1835. донет је наглашено либерални Сретењски устав, али га је Књаз због противљења Русије, Аустрије и Турске суспендовао већ у марту

1835. Крајем 1838. турски султан је издао Хатишериф према којем је с књазом власт делио Совјет, што је Милош избегавао. После неуспелог мирења с такозваним уставобранитељима морао је да напусти земљу, у коју се вратио после одлуке Светоандрејске скупштине 1859. о збацивању кнеза Александра Карађорђевића. Владао је Србијом до смрти 1860.

1865. - Рођен је ирски писац Вилијам Батлер Јејтс, добитник Нобелове награде за књижевност 1923. Био је изразити космополита ослоњен на класичне хеленске узор, али и дубоко везан за ирско тло и традицију. Један је од највећих аутора који су стварали на енглеском језику. Дела: поезија "Оисинова лутања", "Ветар у трсци", "Острвце на језеру Инисфри", "Торањ", драме "Грофица Кетлин", "Жуђена земља", "Мачка и месец", есеји "Келтски сутон", "Идеје добра и зла", "Сањарења о детињству и младости", "Аутобиографија".

1876. - Српско учено друштво је за прву жену академика код Срба изабрало сликарку Катарину Ивановић.

1897. - Рођен је фински тркач Паво Нурми, који је на дугим стазама освојио девет златних медаља на Олимпијским играма 1920, 1924. и 1928. Светске рекорде обарао је 29 пута.

1900. - У Кини је почео "Боксерски устанак" - побуна против страних сила и њиховог утицаја у Кини. Устанак су у септембру 1901. угушиле европске силе, Јапан и САД.

1917. - Немци су у Првом светском рату усмртили 162 становника Лондона, у првом масовном бомбардовању британске престонице из ваздуха у којем је учествовало 14 бомбардера типа "Гота".

1923. - Основана је Београдска филхармонија. Њен оснивач, први директор и шеф-диригент био је један од најзначајнијих српских композитора и диригената Стеван Христић.

1943. - Рођен је енглески филмски глумац Малколм Мекдауел, који је најчешће тумачио арогантне, асоцијалне ликове. Филмови: "Ако", "Паклена поморанџа", "Шуњајући Месећ", "Срећни човек", "Ројал флеш", "Калигула", "Болница Британија", "Људи мачке", "Плави гром", "Полуди", "Гулаг".

1944. - Немци су у Другом светском рату почели да бомбардују јужну Енглеску, посебно Лондон, дуго припреманим тајним оружјем - ракетама "Фау-1". До марта 1945. испалено је око 8.000 ракета "Фау-1" и око 4.000 "Фау-2", од којих је погинуло најмање 5.500 британских цивила, око 2.700 у прве три седмице бомбардовања.

1956. - Последњи британски војници напустили су базу на Суецком каналу, којим је Велика Британија управљала 74 године, а управу над Каналом преузео је Египат.

1973. - У Паризу су САД, Северни Вијетнам, Јужни Вијетнам и ослободилачки покрет Вијетконг потписали споразум о прекиду ватре.

1982. - Умро је краљ Саудијске Арабије Калид ибн Абдул Азиз, којег је наследио престолонаследник Фахд.

1983. - Амерички васионски брод "Пионир 10" прошао је поред Нептуна, поставши прва летелица направљена људском руком која је изашла изван Сунчевог система.

1986 - Умро је амерички кларинетиста и композитор Бенџамин Дејвид Гудмен, познат као Бени Гудмен, један од првих белих музичара који се успротивио расној сегрегацији. Основао је 1934. џез оркестар у који је позвао и црне музичаре. Снимио је десетак филмова, а бавио се и класичном музиком.

1988 - Врховни суд Совјетског Савеза укинуо је смртне пресуде изречене 1936. и 1937. Григорију Зиновјеву, Лаву Розенфелду (Камењев), Георгију Пјатакову и Карлу Радеку и рехабилитовао ту четворицу високих совјетских руководилаца стрељаних у време стаљинистичких чистки.

1990. - Приликом напада румунске полиције на студенте у центру Букурешта, у импровизованом шаторском насељу, погинуло је четворо и повређено око 200 људи.

1993. - Ким Кемпбел је постала прва жена премијер у историји Канаде.

1993. - Преминуо је Гајо Петровић, филозоф. На загребачком Филозофском факултету предавао је логику и теорију сазнања, као и на низу универзитета у Европи и САД. Био је почасни доктор универзитета у Стразбуру и члан САНУ. Један је од оснивача и главни уредник часописа Прахис, изузетног међународног угледа, као и саоснивач и члан Савета Корчуланске летње школе. Његов филозофски систем описивао је као мишљење револуције. Аутор је 14 књига: "Енглески емпиризам", "Од Лока до Ајера", "Филозофија и марксизам", "Пролегомена за критику Хајдегера".

1995. - Ослобођени су сви преостали припадници Унпрофора које је Војска Републике Српске заробила крајем маја 1995. због напада НАТО авиона. Бомбардовања шире околине Пала почела су 25. маја, четири часа пре истека ултиматума којим је обема

